

O perspectivă constituțională asupra justiției ca serviciu public (Comentarii pe marginea articolului 124 din Constituție)

Revista "Dreptul", Nr. 5/2017, pag. 57

Autor: Cristian Ionescu

Nota - Compartimentul juridic - C.T.C.E. Piatra-Neamț:

Autorul reține în studiul de față printre caractere constituționale ale justiției, pe următoarele:

Justiția este unică, fiind înfăptuită printr-un ansamblu unic de instanțe judecătorești care asigură înfăptuirea unică a actului de justiție, pe întreg teritoriul țării. Organizarea piramidală a justiției asigură și aplicarea principiului celor două grade de jurisdicție prin intermediul curților de apel, instanțe care sunt într-o poziție superioară față de instanțele de fond.

Justiția este, de asemenea, imparțială, iar Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii, prevede în art. 9 că magistrații trebuie să fie imparțiali în îndeplinirea atribuțiilor profesionale, fiind obligată să decidă, în mod obiectiv, și independent de orice influențe externe.

Totodată, menționăm că independența justiției, așa cum este aceasta consfințită și prin principiile de la Bangalore constituie o premie esențială pentru funcționarea statului de drept și o garanție fundamentală a unui proces echitabil. Întrucât nu intenționăm să ne substituim interpretării date de autor asupra problemei de drept reținute spre analiză în acest articol, vă prezentăm, cu titlu exemplificativ, câteva paragrafe din acest studiu

"(...) Justiția este egală pentru toți. Cerința constituțională ca justiția să fie egală pentru toți este o consecință a dispozițiilor constituționale înscrise în art. 4 alin. (2) și art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție. Există numeroase documente internaționale aplicabile în acest domeniu al justiției, care subliniază nu numai importanța respectării principiului general al egalității oamenilor în fața legii și a autorităților publice, ci și obligația statelor de a transpune în legislația națională această regulă formală, de tradiție, în înfăptuirea justiției. În doctrină s-a subliniat că principiul egalității în fața justiției semnifică faptul că toate persoanele au o vocație egală de a fi judecate de aceleași instanțe judecătorești și după aceleași reguli de procedură, fără nicio discriminare. Deci fiecare dintre părți trebuie să se bucure de aceleași drepturi - dreptul la aceleași probe, la aceleași apărări, la aceleași căi de atac, deoarece orice dispoziție care ar pune pe una din părți în inferioritate de drept față de cealaltă este incompatibilă cu principiul egalității și chiar cu ideea de justiție.

Convenția europeană a drepturilor omului prevede în art. 6 dreptul oricărei persoane la judecarea în mod echitabil a cauzei sale deduse unei instanțe judecătorești. O garanție a procesului echitabil este și asigurarea unei depline egalități a părților în fața judecătorilor și a instanței. Părțile litigiului dedus judecării instanței trebuie să beneficieze de posibilități procesuale, în principiu egale, indiferent de calitatea pe care o are fiecare dintre ele. Un sistem judiciar democrat nu poate avea și acorda privilegii de jurisdicție unor persoane. Constituția sancționând chiar ideea de discriminare. (...)

"(...) Justiția, prin funcția sa jurisdicțională, are și o funcție sancționatoare, care se extinde, în anumite situații de la persoanele care apelează la instanțele de judecată, la autorități ale statului vinovate sau responsabile pentru daunele înfăptuite pentru agenții acestora, altor persoane fizice sau juridice. Nu se poate spune totuși că, în astfel de situații, autoritățile statale și însuși statul ar funcționa sub controlul unui judecător. Statul fiind exponentul voinței politice a corpului electoral, se află sub controlul nemijlocit al poporului, numai că formele acestui control trebuie să fie prevăzute explicit în Constituție. Judecătorul nu poate fi și putere și contraputere. Două lucruri care se contestă reciproc, ca o teză și antiteză, nu pot fi întrunite în aceeași entitate. Justiția funcționează numai după ce este sesizată procedural, pe când ideea de control al autorităților statale presupune o activitate civică neîntreruptă, permanentă. (...)"

(Textul complet al articolului se regăsește în publicația menționată mai sus)